

ARCHIVO CENTRAL  
LIRICO-DRAMATICO.

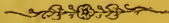
---

LA GUERRA CIVIL.

DRAMA EN UN ACTE Y EN VERS,

ORIGINAL DE

TEODORO BARÓ.



BARCELONA.  
Imprempta de la Viuda y Fills de Gaspar.  
1867. 2.

## CATALOGO

*de las obras pertenecientes á dicho Archivo.*

### **Catalanas en un acte.**

- |                                  |                                 |
|----------------------------------|---------------------------------|
| A boca tancada.                  | Las tres teclas.                |
| Amor, partit y pasetas.          | L' noy de las camas tortas.     |
| Cap gepeput se veu 'l gep.       | La capital del Imperi.          |
| Cosas del oncle.                 | Lo soldadot de caball.          |
| Cristeta l' estanquera.          | Massa jove y massa vell.        |
| En Juan Doneta.                  | M' ha caigut la lotería.        |
| Els de fora y els de dins.       | Mistos !                        |
| Fotografías.                     | No 's pot dir blat...           |
| L' alcalde del del barri nou.    | Qui al cel escup.               |
| 'Ls banys de Caldetas.           | Qui tot ho vol tot ho pert. (za |
| L' ajuda de Deu.                 | Qui juga no dorm.               |
| La criada de las criadas.        | Set morts y cap enterro.        |
| La malvasia de Sitjes.           | Setse jutges (zarzuela).        |
| La ma del cel.                   | Si m' embrutas t' enmascaro.    |
| La pubilla de Riudoms.           | Si que l' habem feta bona.      |
| La orga de rahons.               | Sistema raspall.                |
| L ase de 'n Mora.                | Tal hi vá que no s' ho creu.    |
| La butifarra de la llibertad.    | Un beneiht de Jesucrist.        |
| La vida al encant.               | Una noya com un sol.            |
| Las píldoras d' Hollavay.        | Un barret de riallas.           |
| La lley delambut.                | Un engany á mitxas.             |
| L' boig de las campanillas.      | Una noya es per un rey.         |
| Ls partits de la patrona.        | Una juguesca.                   |
| Las tres rosas.                  | Un pollastre aixelat.           |
| La reixa de la llibertat.        | Un mosquit d' arbre.            |
| La sombra de D. Pascual.         | Un poll resucitat.              |
| Las llágrimas de Polonia.        | Una nit de Carnaval.            |
| La perla de Taradell.            | Un llaminé dins de un sach.     |
| Las atmellas de Arenys.          | Un casament dit yfet.           |
| La perla del Monseny.            | Un inglés en Mataró.            |
| L' he perdut, ¡ay! l' he perdut. | ¡ Va caure !                    |

### **En dos actes.**

- |                             |                               |
|-----------------------------|-------------------------------|
| Al altre mont.              | Gat escarmentat.              |
| Cada ovella ab sa parella.  | L' castell dels tres dragons. |
| Cada hu per hont l' enfila. | L' cantadó.                   |
| Contra enveja.              | La vaquera de la piga rosa.   |
| D. Perlimplin.              | Las carbassas de Montroig.    |

# LA GUERRA CIVIL.

DRAMA EN UN ACTE Y EN VERS,

ORIGINAL DE

TEODORO BARÓ.

---

Estrenat en lo teatro Romea de Barcelona.

---

BARCELONA.

Imprempta de la Viuda y Fills de Gaspar.

1867.

Lo director del *Archivo central lirico dramático*, es  
l' únich encarregat de aquesta obra y sèns lo sèn  
permis ningú podrá representarla.

---

Ecsaminado este drama, no hallo inconveniente  
en que su representacion se autorice.

Madrid 19 de Setiembre de 1867.

*El Censor de Teatros.*

NARCISO S. SERRA.



## REPARTIMENT.

---

### PERSONAS.

Carmeta. . . . .  
Anton. . . . .  
Pepet. . . . .  
Ambrosio. . . . .  
Lluis. . . . .

### ACTORS.

D.<sup>a</sup> Francisca Soler.  
D. Anton Tutau.  
D. Joseph G. Tomás  
D. Miquel Llimona.  
D. Aciscle Soler.

Gent del poble.

---

La acció passa en un poble de Catalunya durant la guerra dels set anys.

---

---

---

## ACTE ÚNICH.

---

Sala de una casa de poble ab mobles decents. Tres portas al fondo, dreita y esquerra. La de la dreita del espectador tancada. A la esquerra una finestra. Penjada à la paret de la dreita una escopeta de cassa ; à l' altre pany de paret un sabre d'oficial.

### ESCENA PRIMERA.

CARMETA.

*(Surt de la esquerra ab una llumanera encesa.)*

Ja ès dia : apaguém lo llum.

*(L' apaga, la deixa sobre un moble y obra la finestra.)*

¡ Que hermosa ès la matinada !

*(Se sent lo crit de ¡ centinella alerta ! dat móll lluny.)*

Encara aquest crit que porta  
al poble, hònt avants regnava  
la pau, recorts tan amargs :  
¡ Cuánts en lo camp de batalla  
perdèren, pobres, las vidas



ferits per carlinas balas !  
¡ y cuánts carlins las perdèren  
dels lliberals á las armas !  
¡ Tòts son germans y s' fan guerra !  
¡ Pobres fills de nostre Espanya !  
Avuy lo fusèll empunyan  
los que empunyaban l' arada  
y vijilan dia y nit  
del nostre poble á las tapias.  
(*Sé sent altre vegada lo crit de ¡centinella aler-  
ta ! encara mes lluny.*)  
Encara ressona l' crit,  
mes ja s' pert en llòntanansa.  
Sembla que he sentit sòròll...  
(*S' atansa á la porta de la dreta y escolta.*)  
¿ Será èll ?... Dorm. M' enganyaba.

## ESCENA II.

CARMETA, ANTON.

- ANT. Carmeta.  
CAR. Pare. Bon dia.  
ANT. Ja se sab que sempre t' alsas  
ab lo sol.  
CAR. Es que la feyna  
no m' permet las matinadas.  
ANT. D' algun temps á aquesta part  
casi per tú ha aumentat massa.  
CAR. Ja n' hi ha més, més treballant  
ab molt gust, no cansa gayra.  
ANT. Cònto que demá mati  
tòt tornarà dins ma casa  
á l' estat d' avans. Sabia  
lo treball que t' imposaba,  
mès tan sols tenia en tú  
una completa confiança.  
No soposo que l' servey  
haguès comès una infamia ;  
mès caure' en una imprudencia



fácil és ; per evitarla,  
avans de portarlo aquí  
los vaig allunyar de casa  
enviantlos al mèu más  
ahònt se troban encara.

CAR. Va obrar bè.

ANT. Axis ho crech.

A escapalshi una paraula  
en un moment de descuyt,  
ó cosa aixís, divulgada  
podia ser la noticia ;  
y lo poble guarda encara  
lo recort de aquella lluyta  
que dol portá á moltes casas.  
Mals consellers sempre fòren  
lo dolor y la venjansa,  
y temía per sa vida,  
que avuy cònto será salva.

CAR. Dèu vos escolti.

ANT. Axis siga.

¿ No ha fèt frésa ? ¿ Dorm encara ?

CAR. Crech que si , puig m'hè atausat  
á la porta de la cambra  
y m' ha semblat que dormía.

ANT. Ara del tòt recobradas  
tè las forsas. ¿ Lo vestit  
per que puga disfrassarse  
ja dèus tenir preparat ?

CAR. Lo tinch dins y res hi falta.

ANT. Donchs veurém si anit mateix  
nos podrém posar en marxa.  
Desprès hi entrarè.

CAR. Vaig dins.

ANT. Vès filla, que avuy acabas  
de tenirne á càrrech tèu  
tòt lo treball de la casa.

(Carme se n' va per l' esquerra.)

Vejam si s' ha despertat.

(Va á la porta de la dreta, mès se detura y retrocedeix.)

Sènto sòròll á la escala.

ESCENA III.

ANTON, PEPET.

PEP. ¿Hi ha permís? (*Mirant la porta de la dreta.*)  
(¡Sempre tancada!)

ANT. ¡Tú aquí, Pepet!

PEP. Déu lo guard.

Ma presència, apar, l'admira.

ANT. La sòspresa es natural.

Dòs mèsos hi ha que ma casa  
es per tú casa d' estranys.

PEP. Permétim, que sas paraulas  
justas no són, en vritat.

Devall aquest sostre s' troba  
la Càrme; vosté ja sab  
que la casa ahont ella habitia  
per mi d' estranys may será.

ANT. ¿Vèns aquí...?

PEP. Per darli 'l parte  
del dia. Várem entrar  
ahir de guardia.

ANT. ¿Res mès? (*Recalcant.*)

PEP. Res mès.

ANT. Poch és.

PEP. ¡Qué hi farà!

Ella ho volguè.

ANT. No, Pepet,

estás mòlt equivocat.

No pots dubtar que t' estimo  
com un fill.

PEP. No ho puch dubtar.

ANT. Dígam : ¿ perquè mas paraulas  
acullida no han trobat  
may en tònn pit ? ¿ Perqué 'l dubte  
t' ha fèt desbarreteixar ?

PEP. ¿ Perqué ella, digui, en lo dubte,  
sempre mónn pit ha deixat ?

ANT. Sa conducta, dins de poch,

podrás, Pepet, apreciar.

PEP. ¿ Carmeta vol esplicarme.. ? (Ab foch.)

ANT. Tal volta puguia demá.

PEP. ¡ Demá !.. Lo demá es molt lluny.

ANT. ¡ Mòlt l' estimas !

PEP. ¡ Dèu ho sab !

¿ Demá ja no estarà inquieta  
y patint al mèu costat ?

ANT. Has estat injust ab ella;  
tú, demá ho confesarás.

¿ Perqué escoltar no has volgut... ?

PEP. Aymo á la Carmeta tant,  
que voldria que la culpa  
caiguès sobre del mèu cap,  
perque axis l' estimaria  
encara més.

ANT Fins demá.

Confèssa que no t' senyalo,  
Pepet, un plasso mol llarg.

PEP. ¡ Mòlt ho ès per mi !

ANT. La impaciencia,  
convè saber moderar.

¡ Cuantas voltas eix defècte  
dona disgustòs amargs!

Si no t' estimès ma filla,

¿ á ne mi, tú m' creús capás  
d' enganyarte ? Jo t' diria,

com á pare y home honrat :

« Olvidala, no t' estima »

y aixó, no tu sòm dit may.

Sempre hè vist ab alegría

lo vostre amor, pur y grand ;

y á mirarte com á fill

dèsde temps m' hi acostumat :

y també sabs que ab ton pare

nos estimém com germans.

PEP. Sè que vosté no m' enganya.

ANT. Donchs ¿ perque dubtas, si ho sabs ?

PEP. ¡ Mès ella pot enganyarlo... !

ANT. L' ofèns ; d' aixó es incapás.

Ella t' estima, Pepet :  
may d' estimarte ha deixat.

PEP. ¡ Que m' estima ! *(Ab ironia.)*

ANT. ¡ Encara dubtas l...

PEP. No n' parlém més. Fins demá.

ANT. Pepet ; lo mèu blanch cabell

y l' amor que t' hè portat

dèsde petit, me don dret

á que jo t' pugui parlar

com un pare. Tú un defècte

tèns ; Pepet ! defècte gran ;

per èll algunas vegadas

ma alegria s' ha turbat.

La calma mòlt prompte perds

y aixó t' fa sè' arrebatat...

lo defècte aquest, al home,

fins al crim lo pot portar.

Tú déus unirte ab ma filla :

crech que no haurás olvidat

que mòltas voltas t' hè dit

que m' donaba que pensar

lo tèu genit ; mòlt hè fèt

per modificar, còm sabs,

tòs instints que per fògòsòs

poden darte un trastòrn gran :

que al mateix temps que la sèva

vull jo ta felicitat. *(Agafantli la mà.)*

No t' ofengas, lo carinyo,

l' amor me fa aixís parlar.

Recorda lo que t' hè dit

y que l' plasso no es mòlt llarg.

Vejam lo que diu lo parte.

*(Pepet l' hi dóna y Anton lo llegeix.)*

Dins de un ratet tornaras,

y llavors l' órdre del dia

te donarè *(Sonrient.)* De tornar

aquí, ¿ no te sabrá pas grèu ?

PEP. Voste mani. *(Ap.)* ¡ Ahont será !

*(Se n' va per lo fondo.)*

ESCENA IV.

ANTON.

¡ Al fi jove ! ¡ Juventut  
tèns lo cor plé ! vuit lo cap.  
¡ Y com pateixan los dos !  
mes avuy la Caritat  
demana aquest sacrifici  
per èlla y per èll tant gran.

ESCENA V.

ANTON, CARMETA. *(Surt per l'esquerra.)*

CAR. ¿ Com se troba ?

ANT. No l' hè vist,  
mès avuy podrà marxar  
si convè.

CAR. Mòlt l' hi convè  
pus que aquí n' está esposat.  
Cuántas voltas assentada  
del llit de tristesa al cap,  
tenia pòr que la vida  
se l' hi escapès del-lirant.  
Ha sigut llarga y penòsa  
del pobre la enfermetat.  
Lo infelis ne tè una mare  
que 'ls jòrns cònta sospiran t  
y á Dèu alsa sas plegarias  
pel fill que viu allunyat ;  
¡ y á ne l' mitj de sòn del-liri  
sempre á sa mare invocant !  
¿ Perqué en los camps de batalla  
se destrossan los germans !  
¡ Perqué avuy, crits d' estermini  
ressonan, no crits de pau !  
¡ Perqué avuy, per nostra Espanya  
á torrents corre la sang !

Encar recordo ab ferésa  
lo jòrn en que vos llansáu  
contra ls' carlins que sitiaban  
aquest poble. ¡ Ay ! ¡ En lo camp  
de batalla, cuánts moriren !

ANT. ¡ Tan sols la pénsa de llavors fa esglay !  
Sortirem ab quietut, l' ánima plena  
de llágrimas, perfums dels recorts sants,  
Derrera, aquéllas casas hònt nasquèrem ;  
vèlls y mares á Dèu lo prech alsant...  
Los carlistas devant ; la lluyta fèra,..  
Lo espatéch del canò dol sembrará.  
Caminém sèns que s' obrin nostres llabis ;  
régna per tot silenci, sols turbat  
per lo bátrer del cor ; cuant mès s' avansa,  
ab mès forsa lo cor batèntne vá.  
Al cel, al toch d' atách, los ulls se fixân,  
y á las prèndas del cor ¡ A Dèu ! cridant,  
nos llansém com llampéchs á la batalla  
y comensa la mort... y cáu qui cáu.  
¡ Y ès un home que tè mare y esposa !...  
¡ Foch á n' èll ! ¡ Es carlí ! ¡ Corri sa sang !  
¡ Filla tè ! ¡ morirá si surt la bala !...  
¡ Foch á n' èll ! ¡ Foch á n' èll que ès lliberal !  
Y lo vapor de sang nos emborratxa ;  
al espirar lo fum perdém lo cap,  
y á los crits d' agonía, crits terribles,  
lo bronzit de las balas diu : ¡ Sang ! ¡ Sang !  
¿ Clemencia demanéu ! ¡ Paraula vana !  
Homes no hi ha ; sols tigres sedejats...  
y l' tigre no te cor ; ab crits famélichs  
sang vol ; demana sang ¡ y sempre sang !  
Las forsas enèmigas comensáren  
desprès de una grèu lluyta, á flaqueixar.  
Un esfors fan, sòbre nosaltres vènen  
disparats com lo llam dos cents caballs.  
Las bridas ab las dents van subjectadas ;  
pistola en má ; lo sabre preparat...  
Lo cuadro tòts formém, la mort-avansa ;  
régna de nou silenci sepulcral ;



mès ¡ ay ! que prop, ja mès á prop ressona  
lo trot terrible dels dos cents caballs.  
Sabre en má, las pistolas nos apuntan ;  
xiulan las balas... ! vidas van trencant !...  
¡ terrible instant ! la sang pels ulls regala ;  
caballs y caballers rodan plegats ;  
s' alsa l' bras y s' enfónza y la mort dòna...  
no s' mira ; no hi ha temps ; ¡ á destrossar !  
¡ Dèu mèu ! ¡ Dèu mèu ! ¡ Senyor, nons sabandònis !  
¡ Cuánd, oh guerra, impossible tú serás !  
¡ Espanya, patria mèva, patria mèva !  
¡ cuánd tos fills de matarse deixarán !  
¡ cuánd, en lloch de enemíchs, Senyò' en ma patria  
sols espanyols hi haurá, tan sols germans !

(Pausa.)

No t' moguis d' aquí ; entrarè  
á ne l' cuarto del malalt  
que vull posarme d' acord  
per si avuy pot escapar.  
A fi hém de portar esta obra  
que hém emprés de caritat.  
Si tornaba aquí en Pepet...

CAR. ¿ Ha vingut ?

ANT. Y tornarà.

CAR. ¿ N' está cert ?

ANT. N' estich segur.

(ap.) ¡ Com pateix !

CAR. ¿ Qué l' ha portat ?

ANT. Com ja sabs que es miliciano  
y jo soch lo capitá...

Cuan vingui, si soch á dins,  
á la porta trucarás.

Mès sortirè tot seguit ;  
no hi haurá necessitat.

(Se 'n va per la dreta.)



ESCENA VI.

CARME.

¡ Los jórns, que són tristos, cuand falta á la vida  
l'amor que m' omplia de grat pler lo cor !  
En vá l' oreig dóna recorts y esperansas !  
en vá també grónxa bonicas las flors  
y las papallonas, pintadas joguinas,  
sas alas de perlas estènen al sol :  
lo cor bat ab forsa, mès sols l' hi contèsta  
lo pit cuand envia als ulls amarg plor !  
Avans los tancábam perque nostres sómnis  
aquèlls sómnis fòssen que als àngels Dèu dón ;  
mès ara que sola, soleta somnio,  
mòs sómnis són tristos, són sómnis de dol.

*Pausa.*

ESCENA VII.

CARME, ANTON.

CAR. ¡ Pare ! (*Aixugantse lo plor.*)

ANT. Bròllan en tos ulls (*Ab molt carinyo.*)  
las llágrimas ¿ Perqué ploras ?  
Carmeta, assèntat. Temps fá (*S' assentan.*)  
que ton cor, com ans, no s' obra  
á ton pare.

CAR. Si ; molt cert.

Es que ara passen las horas  
per mi plenas de tristesa ;  
es que ara lo dol me sobra  
y dintre món pit lo tanco,  
pus no vull que ma congóixa  
fassé que fugi la calma  
del cor hònt la calma s' troba.

ANT. Volías tú que tas penas  
ignoradas per mi fossan,  
y no sabs que un pare, may

tranquil pot estar cuand plora  
aquèlla que ès sa alegrìa  
sa vida y sa ditxa tòta.  
Per mès que s' dòngui á lo plor  
en misteri brida solta,  
lo pare sènt que las llágrimas  
bruèntas per l' aire volan,  
y cuand respira, aquell ayre  
de tristesa son pit ómpla.

Aquell, á qui tant estimas,  
dos mèsos hi ha que no posa  
á n' aquesta casa ls' péus ;  
per xó ta pena ara es mòlta.  
Entrá en sòn pit la sospita  
al veurer que mòltas voltas  
estabas tú molt distrèta  
com pensant ab altre cosa ;  
que cuand èll aqui ns' trobaba,  
per que pròmpte surtis fora,  
tú feyas tót lo pòssible.

A voltas una acciò bona  
costa mòlt ; mès recompensa  
á tals sufriments Dèu dòna.

CAR. Allí hi havia un malalt  
plé de feridas, sèns forsas...  
Cometènt una imprudencia  
tal vegada perdut fòra.  
La Caritat m' ho ordenaba ;  
y per mès que siguès mòlta,  
inmensa, pare, la pena  
de mon cor... salvat se troba.  
Vaig cumplirne...

ANT. Ell tornarà.

La calma, filla, recobra.  
Fòu precis. Mòltas vegadas  
dura es la llèy á que ns' forsa  
lo deber : mès es lo mérit  
cuant mès gran lo que s' hi oposa.  
Per desgracia nostra patria  
avuy dividida s' troba,

y la passió als combatènts,  
de pòls de sang los ulls ompla  
convertint los pits sensibles  
en pits de ferro, de roca.  
La llúyta que sostinguèrem  
de dol cobrí tòt lo poble,  
y com tú sabs, èra èll gèfe  
de las enemigas forsas;  
y si per una imprudencia  
s' haguès descubert, tal volta  
l' obra malograt s' hauria  
que avuy á son tèrme toca.  
Dém al ja vensut la má  
y fem bè, que Dèu ja ho torna.  
Encar que d' èll dissenteixo,  
en lo que pateix, la boyna  
no són vist; sols lo germá  
que plé de perill se troba.  
Demá mateix sens retard  
tú á ton pit la calma tornas.

CAR.

¡ Dèu vos escoltia !

ANT.

Demá

lo carlí ja será fora:  
m' ha dit que per lo viatge  
se trobaba plé de forsas.  
Vaig á disposarho tot,  
y aprofitant de la fósca  
de la nit, sortirá avuy.  
A Dèu, Carmeta, no plorias.

*(Se 'n va pel fondo.)*

## ESCENA VIII.

CARMETA.

¡ Que no ploria ! ¡ Que no ploria !  
Lo plor ès sempre un consol,  
y en las llágrimas hi troba  
dolsa rosada lo cor.

ESCENA IX.

CARMETA, PEPET.

*(Pepet s' ha quedat parat un moment en lo dintèll.)*

CAR. *(Ap.)* ¡ Ell ! *(Ap. y ab sorpresa.)*

PEP. ¿ Que hi és ? *(Ap.)* ¡ Gracias, Dèu mèu !

*(Diu lo primer vers preguntant per Anton. Moment de pausa. Repren ab passió.)*

Si á parlarte torno encara  
d' aquèll tèmps en que la ditxa  
en mòn pit tenia estada ;

Carmeta, digas, Carmeta,  
¿ renaixerá la esperansa ?

¡ Dos mèsos que no t' hè vist!

¿ Has trobat l' ausencia llarga ?

Parlar dels nostres dòlors  
ès aumentá' l' mal que causan,  
mes si l' dolor ès tan gran  
aumentant, sembla que amayna.

Fòu un tèmps en que la vida  
tranquils y alègres passabam  
pus los anys ràpits corrian

Y ab èlles los plers de la infància ;

¡ Tèmps que á la memoria porta  
de alegria dòlsas ratxas!

¡ Tristos y dòlsos recorts  
los d' alegrías pasadas !

¡ Tèmps que sols per mi conservan  
las ratxas de la anyoransa !

Recordas, Càrme, aquells jorns  
en que las penas passaban  
respectant los nostres caps  
hònt sols la ditxa s' trobaba ;

y junts plorabam, junts reyam,  
tenint semblans esperansas,  
veyènt sempre plé de flors  
cuant nostra vista agafaba.

¿ Que s' ha fèt, Càrme, aquèll tèmps ?

- CAR. Mon pit viu lo recort guarda  
y no dech tancar los ulls  
per veurer sa dòlsa rialla.
- PEP. ¿ Perqué, donchs, en tú tal cambi ?
- CAR. Sèmpre mon cor per tú esclata.
- PEP. Carme, los fèts desmenteixan  
lò que ara ta llengua parla.
- CAR. ¡ Cuán injustos sòu los homes  
cuant una vena vos tapa !  
Lo mon jo sòm vist en tú,  
en tú sòm vist concentrada  
dès la llum de los estels  
fins la gota de rosada ;  
y l' amor que avans partia  
èntre las flors perfumadas,  
lo cel, sèmpre blau y pur  
y ma vida benhadada,  
recullit ara ab tú s' troba ;  
pus que si las flors gronxadàs  
per l' oreig del demati  
y lo blau del cel m' agradan,  
ès perquè aquèlles me recordan  
á qui-mon pit ¡ tant ! tant ayma !  
(Pausa) Carmeta se tapa la cara ab las mans.)
- PEP. Si ton amor es tant gran,  
¿ perqué esta porta tancada  
tèns encara ? (La de la dreta.)
- CAR. ¡ Cóm ! (Ap.) ¡ Dèu mèu !  
si sospitès...
- PEP. ¡ Cárme !
- CAR. ¿ Estranyas ?...
- PEP. (Se dirigeix a la porta de la dreta.)  
Entrarhi vull...
- CAR. (Interposantse ab dignitat.)  
No es posible.
- PEP. ¡ Cárme !
- CAR. Pepet, t' ho demana  
aquèlla á qui tant estimas...

- PEP. T' has enganyát... estimaba. (Pausa.)  
Entre nosaltres, avuy,  
Carmeta, ja tot acaba.  
Mòn pit ha esclatat d' amor  
à ta vista altre vegada...  
Mès jo farè que no sia  
mes tèmps juguet d' una falsa.
- CAR. Cuant tú sapias ma conducta  
regoneixerás ta falta. (Ab vehemencia.)  
¡ No véus com estich patint !  
¿ que no sènts las martelladas  
de mon pobre cor ? ¿ Mòn plor  
no t' diu lo que per mi passa,  
que vull revelarto tót  
mès que no puch ? ¡ Perquè m' matas !
- PEP. Dona que no s' justifica,  
no pot esser...
- CAR. (Molta dignitat.) ¡ Pepet ! Basta.  
Ma consciencia está tranquila.  
(Pepet, s' en va.)  
(Ap.) Mès mon cor de pena esclata.

ESCENA X.

CARMETA.

(Se queda un moment inmóvil mirant la porta per ahont  
ha surtit en Pepet.)

No m' abandonis  
dolsa esperansa ;  
tú, que consolas  
la pena amarga  
creant fantástichs  
mil panoramas  
de pòls, mes pòls  
que 'l sol inflama,  
¡ no m' abandonis  
en ma anyoransa !  
¡ Sèns' tú la vida

sols fòra llàgrimas !  
¡No m' abandonis  
dolsa esperansa !

## ESCENA XI.

CARMETA, AMBROSIO.

*(Ambrosio dóna un cop á la porta y al sentirho Carmeta  
tanca la del fondo y després obra la de la dreta.)*

AMB. Carmen.

CAR. Salga sin recelo,  
la puerta queda cerrada.  
*(Carmeta acosta una cadira á Ambrosio que se  
assenta.)*

AMB. Forzozo será que en breve  
abandone esta morada.  
Tal vez á lejanas tierras  
me lleve la suerte ingrata,  
mas grabada aqui la deuda  
quedará! ¿ Cuando pagarla...?

CAR. Poco hicimos.

AMB. ¡Ay de ustedes  
si en el pueblo sospecháran  
que asilo el gefe carlista  
ha recibido en su casa !  
Para tan nobles acciones  
recompensa el cielo guarda ;  
al hombre solo le es dado  
enmudecer y admirarlas.

CAR. ¡ Mucho exajera ! Cumplimos  
con lo que Jesus nos manda.  
Un hombre estaba tendido  
en el campo de batalla  
cubiertó el cuerpo de heridas...

AMB. Mas este hombre, militaba  
en las filas enemigas...

CAR. La Caridad le amparaba.



- AMB. Su noble padre, aquel día  
á mis contrarios mandaba.
- CAR. Solo vió en usted el hermano.
- AMB. Acogida hallé en su casa.
- CAR. Como cristianos cumplimos.  
¿ Cuándo, en esta tierra hidalga,  
se niega al vencido amparo?
- AMB. Hoy, Carmen, hoy; por desgracia.  
Contra hermanos combatimos ;  
la sed de venganza es tanta  
que los torrentes de sangre  
no han logrado aun apagarla.  
¡ Ay del pueblo cuando bate  
la guerra sus negras alas !  
mas ¡ ay ! ¡ cuando contra hermanos  
el pueblo ciego se lanza !  
La guerra es carnicería ;  
los gritos nobles se acallan,  
y como fieras los hombres  
se destrozan, se desgarran.  
No hay perdón para el vencido ;  
al que cae, se le mata ;  
completa la obra, el incendio,  
de la espada y de las balas...  
¡ Esta es la lucha de tigres  
que guerra civil se llama !

## ESCENA XII.

CARMETA, ANTONIO, ANTON.

- ANT. (*Desde dins.*) Obra Carmeta. Vinch sol.  
(*Carme obra la porta y entra Anton que la tor-  
na á tancar.*)  
¿ Perqué tant mati s' alsaba ?
- CAR. Ab lo sèu permís irè...
- ANT. Bueno ; ja pots retirarte. (*Carmeta se 'n va.*)

ESCENA XIU.

AMBROSIO, ANTON.

ANT. A punt ja tòt se troba, cuant tanqui la nit fosca,  
será forsós que deixi aquet perillós lloch ;  
desitjo que consèrvi d' aquesta pobre casa  
grabat en lo sèu pit un carinyós recort :  
per mi jo nol' reclamo; que m' diga ma consciencia  
has fèt una obra bona, ja m' basta, ja n' tinch prou ;  
pels altres ho demano, que avuy la guerra encesa  
del mònt á la planura ressona com un tró.

Tal volta á nels sèus péus demá mateix se trobia  
un enemich; recordis que en lloch de darlhi mort,  
amparo y recullida li dárem en ma casa ;  
que tòt lo bè rebút, tornar-lo llavors pot.

La mort sa má no dòngui poguènt donar la vida;  
allunyi de sòn pit la rabia y lo rencòr ;  
encar que enemich sigui, recordis que Dèu mira,  
que fá un cor agrahit, de fè' un cadavre en lloch.

AMB. La santa gratitud en mi alma escritos deja  
los grandes beneficios que usted me prodigó ;  
do quier lleve la suerte mi huella peregrina,  
latido á su recuerdo dará mi corazon.  
Pagarle, como puedo ?

ANT. Fènt lo mateix ab altres.

AMB. Sin eco no se pierde de usted la noble voz ;  
si cae mi enemigo le tenderé la mano  
y en vez de darle muerte, darle proteccion.

ANT. Si tal fá, per pagat desd' aquet punt ja m' dono;  
rés mès jo no desitjo, rés mès lo mèu pit vol.  
Habentlo jo salvat ; ¿ no véu lo que ara passa ?  
¿ ho sènt la gratitud que aixampla lo sèu cor ?

AMB. Tesoro de virtudes su noble pecho encierra.

ANT. No tant per ma desgràcia; d' elojis ja n' hi ha pròu.  
Quedém los dos d' acord ; anit sortim del poble.

AMB. ¿ Salimos ? No consiento...

ANT. Que vingui jo es forsós.

La guerra avuy separa als fills de nostre Espanya ,

si acás lo descubrian, tal volta fòra mort.  
Las forsas enemigas que siti aquí posáren  
recordis que manaba ; donárem una acció  
y á camps ras los batèrem després de lluyta fèra  
que ompli nostres familias de llágrimas y dol.

AMB. El labio no traduce lo que mi pecho siente:  
sereno ante el peligro estuvo el corazon ;  
mas ante el noble ejemplo que usted le dá, palpita,  
palpita conmovido.

ANT. (Ap.) ¡Que es bó fè bè, que ès bó!

AMB. ¡Aleja los rigores de lucha fratricida  
de nuestra pobre España ; aléjalos Señor !  
Si hubiese el enemigo nacido en tierra estraña..

ANT. ¿Olvida que germans devant de Dèu tòts sòm ;  
que al dar sòn fill sa sang per tòts l'ha derramada ;  
que allí á ne 'l cel no hi ha ni rassas ni nacions ?  
La guerra ¿ qui la vol ? Cuan èlla estèn sas alas  
espurnas de foch saltan que dònan solta al tró ;  
sa espasa vidas trenca, mès vidas no contadas :  
las víctimas que ha fètas ¿ algú contarlas pot ?  
Lo vert camp èlla dèixa, lo camp hònt se fixába  
lo pá de la familia del pobre llaurador  
de sang cubert, ¡ de sang ! Y mòntan las onadas  
perque á mils los cadavres la sang dònan á dòlls.  
No vol que l'espectacle la nit cubreixi ab sómbras,  
y ab mil ciutats y pobles encèn foch espantòs ;  
y allí hònt avans regnaba la pau y la alegría,  
ruinas tan sols dèixa, la soletat y dol.

Al llach de sang, llinder li dòna ab los cadavres ;  
y ab llágrimas que llensan los pits en desconsol  
espesa boira fòrma, que sèmpre se renova,  
puig dèixa á lo sèu pas cubert lo plá y lo mònt  
de mares sèns fills, de órfens sèns pare,  
germanas sèns germans, y esposas sèns espós.  
¡ Dèu vulga que la pau aquí á la terra regni !  
Dèu vulga que imposible la guerra siga al món.

AMB. Es cierto. (Pausa.)

ANT. Surtir dech ; recullis á son cuarto ;  
si aqui no sòm nosaltres, de dins vosté no s' mou,  
puig quedan casi obertas las portas á ne l' poble:

per arribar al terme, prudent s'erne ès forsòs.  
(Anton s'en va pel fondo després que Ambrós ha entrat al cuarto de la dreta y tancat la porta.)

ESCENA XIV.

PEPET, (Entra pel fondo; queda un moment á ne'l dintell mirant á tótas parts.)

¡ Han sortit !... (Entra.) Aquest misteri vull saber jo sèns retard.

¡ Cuand èlla estava distrèta aqui la veyà mirar ! (senyalant la porta.)

Aquesta porta tancada  
¡ per fi ! ¡ per fi s' obrirà !

(Va á la porta y s' deté.)

¿ Perqué axis me bat lo cor com si fòs un criminal ?

¡ Ay ! ¡ Si l' cor te bat depreça es, Pepet, perque mal fás ?

¡ Han sortit ; y com un lladre dins sa casa t' has ficat !

¡ Perqué l' amor ara m' cèga !

(Apretantse lo cor.)

¡ Perqué tú parlas tan alt ! (Pausa.)

Mès jo no puch olvidar-la y no la olvidarè may

per mès, que salti á sòn nom de món pit á dòlls la sang. (Ab resolució.)

¡ Acabém de un cop, Pepet !

(Va á la porta y s' deté.)

¡ Una acció dolènta fás...

¡ La vergònya t' mataria si t' trobèssen aqui dalt !

¡ Perqué de món cor fa trossos !

¡ Ay ! ¡ Perqué la estimo tant !

¡ Ploras ! ¡ Ploras ! ¡ Fora llágrimas !

¡ Per èlla no vull plorar ! ..

¡ No vols ! ¡ no vols ! ¡ Ay del pobre que l' sèu cor ne tè malalt !

(Pausa. Mira á la porta : dubta, més prompte

*se dirigeix à n' ella corrènts)*  
¡ Tancada.. ! ¡ La clau es dins !  
(*Mirant pel pany* )  
¡ Un home !! Lo mèu rival !!  
(*Dona violènts cops à la porta; y Ambrós obra.*)

ESCENA XV.

PEPET, AMBRÓSIO.

AMB. ¡ Ah !  
PEP. ¡ Ah ! ¡ Carli ! ¡ èll ! ¡ No m' enganyo !  
AMB. Silencio. (*Molt rapid.*)  
PEP. Sabrè callar (*Cridunt* )  
AMB. ¡ Què me pierde !  
PEP. Llèngua muda,  
y solta dem á las mans.  
¡ Armas ! ¡ armas ! (*Mirant per tot.*)  
AMB. Un momento.  
¡ *Pepet vol agafar lo fustèll, mès Ambrosio se n' apodera.*) Deteneos.  
PEP. ¡ No ! ¡ jamay !  
(*Vèu lo sabre, lo agafa y dant un crit salvatge vá á tirarse sobre Ambrosio, mes setroba ab Carmeta que haurà sortit en aquèll precis moment y s' interposa éntre 'ls dós.*)

ESCENA XVI.

*Dits ij CARMETA.*

CAR. Detúrat, Pepet.  
PEP. ¡ L' amparas !  
¡ Ah ! ¡ no m' habia enganyat !  
¡ En malhora t' interposas  
éntre 'ls dos ! ¡ No l' salvarás !  
¿ Perqué 'l defenses ?  
CAR. Perqué  
m' ho mana lo Caritat.  
Mès ¿ que has pensat ?

PEP. !Ay dels dos!

(Surt corrents.)

CAR. ¡Detúrat, Pepet! ¿Qué fas?

### ESCENA XVII.

AMBROSIO, CARMETA.

CAR. Pòr tinch.

AMB. ¿De qué?

CAR. Sa mirada

m' ha deixat glassat lo cor.

¡Ah! ¡comprench! Ell tal vegada

d' aquí hagi sortit gelòs.

Quant l' amor obra feridas

los gélos hi tiran foch.

No podém perdre lo temps

que 'l que 'ns quèda es molt preciòs.

La finestra del sèu cuarto...

AMB ¡Huir!

CAR. Si, si; cáu á l' hort;

per allí pot escaparse.

AMB. A los dos amenazó.

Sola...

CAR. A mi no 'm farán rès.

¡A dins! ¡á dins! ¡Ah! ¡no! ¡no!

(Entra a ne 'l cuarto y surt desseguida )

La finestra estava oberta

y á l' altre costat de l' hort

hè vist dos que la guardaban.

Escaparse ja no pot;

per la porta es impossible...

¡Dèu mèu! ¡Dèu mèu! ¡Protecció!

Tánquis dins.

AMB. Càrmen...

CAR. ¡Per Dèu!

Adins: aquí 'm quedo jo.

(Carmeta fa que entri al cuarto casi á la forsa)

¡Pare, veniu en ma ajuda!

¡Pare! ¡Ahont-ès!



(*Mirant per tot; va à la porta del fondo y s' troba ab Lluís y gènt armada que s' quèdan en lo dintell.*)

¡Ay! ¡Senyor!

(*Alsant las mans al cel demanant amparo.*)

### ESCENA XVIII.

CARMETA, LLUIS y gènt armada.

LLUIS. Aquí dins... (*Senyalant la porta de la dreta.*)

CAR. (*Ap. per Pep.*) No ha vingut.

LLUIS. (*Acabant.*) Se troba un home)

CAR. (*Procurant dominarse.*)

Comprenc lo que vos porta á aquesta casa.

LLUIS. Aquí tú l' has tancat; no pots negarho.

(*Moviment general per anar á la porta.*)

CAR. (*Posantse devant de la porta.*)

Mès á la porta que ningú s' atansia.

LLUIS. La clau.

CAR. ¡Jamay!

LLUIS. Enfonсарém la porta.

CAR. Atrevits no seréu, perquè l' ampara  
la Caritat; mon pare, vostre gèfe.

LLUIS. Las forsas enemigas èll manaba,  
y tots lo cor tenim plé de feridas  
de los carlins obertas per las balas.

Clóurerlas no han pogut llágrimas tristas,

á la memoria dels que fóren, dadas;

ab la sang d' aquest home que aquí s' troba  
veurém si las feridas per fi s' tancan.

CAR. ¡No, no! ¡Tal no faréu!

LLUIS. Ja tot lo poble

á la nova s' ha alsat cridant venjansa.

CAR. (*Ap.*) ¡Per èll donada! ¡per èll! La ira, cègo,  
ha arrastrat á 'n Pepet fins á la infamia.

(*Aprofitant lo abatiment de Carmeta s' acostan tots  
á la porta.*)

En nom de Dèu!

LLUIS. La cláu.

CAR. ¡Salvéu sa vida!



LLUIS. ¡La forsa podrá mès!

CAR. (*Al veurer que van á usar de la forsa diu plena de desesperació.*)

¡Ah! ¡cuánta infamia.

(*S' aparta un poch de la porta.*)

Pus que entrarhi voléu ¡franca la porta!  
Corréu sobre èll com fèras sedejadas  
y sas carns esquixáu, y de sas venas  
xuclau la sang moguts per la venjansa;

(*Quedan tots aturdits.*)

mes recordéu que Aquèll que allá vòs mira  
un dia compte de la sang demana.

LLUIS. Carme; tú sabs que l' home que aquí s' troba  
de los carlins las forsas èll manaba.

¡Libre l' pas! ¡Adins tots!

CAR. Pus no hos commohuen  
las llágrimas bruèntas que s' exhálan  
de mon pit, al mirar la petitesa  
de sèrs, assedejats de sang humana;  
lo ferro hos conmourá. Un pas que dongui

(*Agafa 'l fusell.*)

l' que sia atrevit; y aquí á mas plantas  
la mort li dõno que als cobarts se dona,  
sèns honra, sèns gloria y plé d' infamia.

LLUIS. Carmeta, vols morir...

## ESCENA XIX.

*Dichos y AMBROŠIO.*

AMB. Yo la defiende.

CAR. ¡Fora d' aquí!

LLUIS ¡Es èll! No 'ns enganyaba.

(*Volèn tirar-se sobre Ambrós.*)

CAR. Miréu que la má aprèta conmoguda  
y que s' troba la mort dins de aquesta arma. )

LLUIS. ¡Sa sang volém! ¡Son cap! (*Avansan.*)

CAR. (*Disposantse á fer foch.*)

Féuse endarrera.

¡Vosaltres ho voléu! ¡Que Dèu m' amparia!

(A ne 'l moment d' anar á fer foch llensa lo fusèll  
y agafant á Ambrós crida.)

¡ Si no l' voléu salvar, preneu ma vida.

ESCENA XX.

• Dits y ANTON.

(*Mohiment general.*)

ANT. ¿ Qué passa aquí ? ¿ que passa dins ma casa ?

(*Pausa.*)

LLUIS. Volém... puig de Don Carlos...

ANT. Es vensut. (*Molta calma.*)

LLUIS. Mès las forsas carlistas èll manaba.

Condemnat ès á mort ; y aquí nosaltres  
lo matarém ; inútils sòn paraulas.

ANT. Estéu cegats. Jo sè que á n' aquest poble  
asesinos no hi ha. Las vostras armas  
per dar la mort, no servirán, á un home  
que la noblesa de los cors ampara.

LLUIS. Inútil ès...

ANT. Si jo, matéulo, hos deya,  
á qui á terra caurian vostres armas.  
La véu del indefens troba acullida  
dins del pit noble y ánima cristiana.  
¿ Espayols no sòm tòts ? Siém generòsòs  
que axins á ne ls' sèus fills vol nostre patria.

LLUIS. Es un carli. La mort de tants germans  
venjansa vol.

ANT. (*Ab molta solemnitat*)

Los morts sols prèchs demanan.

Ells á Dèu de sa vida han donat còmpte ;  
no ofenguém sa memoria ab la venjansa.

LLUIS. Es vritat.

ANT. Si ; podém salvar sa vida  
y per vosaltres sè será salvada.  
¡ En nóm de Dèu sa vida vos demano ;  
aufeguém en sòn nom la vil venjansa!

LLUIS. Lo salvarém.

ANT. La má.

- AMB. A hablar no acierto.  
(*Lluís y Ambrós se donan la ma; Anton que s' tro-  
bará en segón tèrme, mès al mitj dels dos, alsa las  
mans plegadas al cel.*)
- ANT. ¡ Benehit siga Dèu ! Jo vos donch gracias.

### ESCENA XXI.

*Dits y PEPET.*

- PEP. ¡ Es viu! Aquí l' remordimènt me porta ;  
sa véu en mi s' ha alsat, y á aquesta casa  
hè tornat per salvarlo si tèmps èra.  
Per un moment cegat, crit de venjansa  
hè donat; mès ab vida encara s' troba.  
¡ Gracias Dèu mèu!
- ANT. ¡ Oh, si! déus darlhi gracias!  
(*Apart á Pepet.*)  
No t' hè dit que l' defècte que tenias,  
mòltas vegadas fins al crim portaba.  
(*Al poble.*)  
Gracias vos donch ; del enemich la vida  
ab lo vostre concurs será salvada.  
(*Anton dona la mà á alguns del poble que se'n van  
junts ab Lluís. Pepet queda en mitj de la escena.*)

### ESCENA XXII.

AMBROSIO, CARMETA, PEPET.

*Tots miran á Pepet que per últim fa un mohimènt y s'  
tapa la cara ab las mans.*)

- ANT. Quant la vergonya al frón monta  
y l' frón se tapa ab las mans,  
l' home per arrepentirse,  
Pepet, ja tè molt guanyat.
- PEP. « Lo sè' arrebatat á l' home  
fins al crim lò pot llensar.»  
Es cert, L' abisme del crim,  
¡ Ay! ¡ cuán á prop hè guaytat!

- Carmeta de tú un moment  
gelòs he pogut dubtar...  
¡Y cuant petit me veig ara  
sènt tú, Carmeta, tan gran!
- ANT. ¿Comprens la conducta nostra?  
si m' haguèsis escoltat...  
A un home plé de feridas  
á ma casa yaig portar.
- PEP. Perdò demano; vosté  
lo perdò no m' negará. (A Ambrós.)
- AMB. ¡Negarlo! ¡Si me enseñaron  
todos aquí á perdonar! (Le da la mano.)
- PEP. Carmeta, per gelosia  
hè estat un momènt cegat;  
ma acció ha sigut molt infame,  
y no s' pot justificar.
- ANT. A aquèll que está arrepenit  
no neguéu lo perdó may.  
¿Olvidarás la llió?
- PEP. ¡Que Dèu no ho permeti pas!
- ANT. Fills mèus, veniu als mèus brassos,  
y que tòt siga olvidat.  
(Pepet y Carmeta l' abraça.)  
Y nosaltres...
- AMB. (Anton y Ambrós donan un pas y quedan abra-  
sats en mitg de la escena.) No mas guerra.
- ANT. ¡ Sòm espanyols y germans !  
¡ Perqué aixís los fills d'Espanya,  
no hém de estar sèmpre abraçats !



Los héroes y las grandesas.  
L' punt de las donas.  
La venjansa de la Tana.  
Liceistas y Cruzados.  
L'esquella de la torratxa.  
La pubilla del Vallés.  
L'aplech del Remeu. (zar.)  
La noya del Ampurdà.  
La neboda den Xaco.

La Tuyetas de Mallol.  
Ous del dia.  
Pensa mal y no errarás. (zar.)  
Reus, París y Londres.  
Si us plau per forsa. (zar.)  
Tants caps, tans barrets.  
Un embolich de cordas  
Un mercat de Calaf.

### En tres ó mes actes.

Amor de pare.  
Digna de Dèu.  
L' Rectó de Vallfugona.  
Flor d' ivern.  
Honra, Patria y amor.  
La campana de la unió.  
La Romeria de Recasens.  
La Creu de plata.  
La Virtud y la Conciencia.  
La festa del Santuari.  
La muller que fá per casa..

La Verge de las Mercés.  
Las Reliquias de una Mare  
Las modas.  
Las joyas de la Roser.  
Lo Incendi de Hostalrich.  
Misteris del mar.  
O rey ó rés (Drama histórich.)  
Sota, caball y rey.  
Tal farás tal trobarás.  
Un cap de casa.

### Castellanas en un acto.

Amor con amor se paga.  
Casarse por carambola.  
Delfin.

Lo propio por lo ageno.  
Pacubio.  
Un marido de lance.

### En dos actos.

Fruta del siglo.

### En tres ó mas actos.

Barcelona que rie y Barcelona  
que llora.  
Cosas del mundo.  
El ángel de la Caridad...  
El pendon de Santa Eulalia.  
El padre Gallifa.  
Cueros y desafueros.  
Juan Fivaller.  
La boda del Conde Rapp.  
La Marquesa de Javalquinto.  
La Serrana de las Nayas.

Los estudiantes de Cataluña.  
Los mártires del pueblo.  
Llegué, ví y venci.  
Pobres y ricos ó la bruja de  
Madrid.  
Tempestades del alma.  
Venganza. (2.<sup>a</sup> parte de Ser-  
rallonga.)  
Viriato, libertador de España.  
Una herencia en Córcega.

Faint, illegible text in the upper left quadrant.

Faint, illegible text in the upper right quadrant.

Faint, illegible text in the middle left quadrant.

Faint, illegible text in the middle right quadrant.

Faint, illegible text in the lower middle left quadrant.

Faint, illegible text in the lower middle right quadrant.

Faint, illegible text in the lower left quadrant.

Faint, illegible text in the lower right quadrant.

